

De leesscan

INSPIRATIEWIJZER LEESDIDACTIEK

In dit document vind je bijkomende reflectievragen bij de pijler 'leesdidactiek'. In de rechterkolom kan je noteren hoe jouw school (nog) sterker wil inzetten op deze pijler.

Notities voor jouw school

Ik kies voor betekenisvolle of functionele leesopdrachten met een relevant leesdoel.

Leerlingen krijgen een **leesdoel** dat op een natuurlijke manier voortvloeit uit de **tekstsoort**^{*}, bv. een *persoonsbeschrijving visualiseren, een informatieve tekst schematisch samenvatten, meningen of argumenten afleiden uit een overtuigende tekst...*

^{*} Met het begrip 'tekst' verwijzen we naar een breed aanbod van verhalen, informatieve teksten, (prenten)boeken, affiches en brieven...

Leerlingen verwerken de informatie uit de leestekst in **andere (talige) activiteiten** zoals spreken, luisteren, schrijven, wereldoriëntatie, wiskunde...

Leerlingen vinden de tekst en het leesdoel **uitdagend en interessant**. Ze hebben de tekst echt nodig om het leesdoel te bereiken en de leesopdracht tot een goed einde te brengen.

Leerlingen herkennen zowel het leesdoel als de tekst in hun **(leef)wereld**, bv. *koken met behulp van een recept i.p.v. een klachtenbrief lezen van een ruimtewezen.*

Ik stimuleer discussie en interactie tijdens het lezen van teksten.

Leerlingen (en leerkracht) praten **voor het lezen** over de inhoud van de tekst: voorspellingen maken, voorkennis activeren, verbindingen maken met het onderwerp...

Leerlingen (en leerkracht) praten **tijdens het lezen** over de tekst en het onderwerp en construeren samen betekenis.

Leerlingen (en leerkracht) praten **na het lezen** over de tekst en het onderwerp vanuit open en/of authentieke vragen.

Leerlingen (en leerkracht) gaan voor, tijdens en na het lezen in interactie over het **leesdoel** en het **leesproces**. Bv. *Waarom gaan we deze tekst lezen? Welke sleutelwoorden heb je aangeduid? Heeft iedereen dezelfde woorden aangeduid? Hoe was het om het hoofdpersonage te visualiseren? Welke woorden vond je moeilijk? Wie heeft juiste voorspellingen gemaakt?*

Leerlingen krijgen steeds kansen om in te gaan op **elkaars inbreng**. Ze worden gestimuleerd om met elkaar in interactie te gaan. Zowel stillere als mondigere leerlingen krijgen kansen om ideeën in verband met de tekst uit te wisselen.

Ik laat leerlingen samenwerken tijdens leesopdrachten.

Leerlingen mogen **samenwerken** om de leesopdracht tot een goed einde te brengen.

Leerlingen kunnen elkaar **aanvullen** tijdens het lezen: ze krijgen bijvoorbeeld verschillende rollen, opdrachten of verschillende teksten.

Leerlingen met **een verschillend leesniveau** werken geregeld samen in heterogene groepen.

Leerlingen worden actief betrokken via **verschillende groeperingsvormen**: klassikaal lezen, in duo's lezen, individueel lezen. Er is voldoende leestijd voor elke individuele leerling.

Ik stimuleer de leesmotivatie van de leerlingen.

Leerlingen krijgen inspraak bij de **selectie** van de tekst en/of het leesdoel (**autonomie**).

Leerlingen krijgen inspraak in hun keuze om **met/zonder hulp** te lezen. Zo ervaren ze succes en een gevoel van meesterschap (**competentie**).

Leerlingen en leerkracht lezen geregeld en op verschillende manieren **samen**: voorlezen, samenlezen, duolezen... Zo wordt een gevoel van samenhang gecreëerd (**verbondenheid**).

Ik besteed aandacht aan verschillende strategieën voor begrijpend lezen.

Leerlingen krijgen de kans om **voorspellingen te maken** over de inhoud en de vorm van de tekst, ze verantwoorden deze voorspellingen, blikken terug, sturen bij...

Leerlingen krijgen de kans om tekstinhouden te **visualiseren**. Ze maken bijvoorbeeld een beeld in hun hoofd bij de beschrijving van een personage, een mindmap of schema over de inhoud van een tekst, een rollenspel over een verhaal...

Leerlingen krijgen de kans om **verbindingen te maken bij de tekst**. Samen met de leerkracht gaan de leerlingen op zoek naar expliciete en impliciete verbanden/relaties in de tekst tussen personages, gebeurtenissen, handelingen... (oorzaak-gevolg, probleem-oplossing...) De leerlingen maken verbindingen tussen de tekst en hun eigen leef- en belevingswereld, ervaringen...

Leerlingen krijgen de kans om inzicht te krijgen in de specifieke **structuur van teksttypes**, *bv. de kenmerken van een stappenplan, een verhaal, een sprookje, een affiche, een mop, een raadsel, een gedicht...*

Leerlingen krijgen de kans om teksten tussentijds **samen te vatten**. Ze vertellen/beschrijven de tekstinhoud in eigen woorden, *bv. met behulp van sleutelwoorden, sleutelzinnen, de vraagwoorden wie, wat, waar, waarom, wanneer, hoe?*

Verdere vragen bij dit item op de volgende bladzijde.

Leerlingen krijgen de kans om zélf **vragen te stellen** over de tekst. Ze stellen vragen bij de inhoud én de vorm van de tekst. Ze worden aangezet om actief te lezen en (samen met de leerkracht) op zoek te gaan naar de juiste of diepere betekenis van een tekst.

Leerlingen worden gestimuleerd om hun eigen leesgedrag te sturen door zich te **oriënteren** op de tekst. Dat betekent dat ze hun **voorkennis** activeren bij de inhoud en de vorm van de tekst en nadenken over een passend leesdoel en bijbehorende **strategie**.

Leerlingen worden gestimuleerd om hun eigen leesgedrag sturen door hun tekstbegrip voldoende te **bewaken**. Ze sporen onduidelijkheden in de tekst op én worden gestimuleerd om die te verhelderen, *bv. de betekenis van een moeilijk woord verklaren op basis van de context*.

Leerlingen worden gestimuleerd om hun eigen leesgedrag te sturen door teksten kritisch te **beoordelen**. Beantwoordt de tekst aan de verwachtingen en het leesdoel?

Ik besteed aandacht aan (aanvankelijk of voortgezet) technisch lezen.

Leerlingen worden uitgedaagd om aansluitend bij hun niveau **vloeiend lezen** te oefenen. *Bv. oefenen op het lezen van letters en spellingspatronen ('spr', 'ver', 'sch', 'ng', 'sj'...), lezen met behulp van woordtypen ('reis-koffers', 'bal-pen-nen'), groepering van woorden binnen zinnen (leesbogen), lezen van lange zinnen die over de regel doorlopen...*

Leerlingen worden uitgedaagd om aansluitend bij hun niveau **expressief lezen** te oefenen, *bv. aandacht voor leestekens, aandacht voor belangrijke woorden en zinsdelen, natuurlijke zinsmelodie, intonatie, natuurlijk spreektempo... moeten toepassen*.

Tijdens activiteiten voor technisch lezen is er ook aandacht voor **leesbegrip**. Woorden worden (herhaald) aangeboden in een betekenisvolle context. Leerlingen lezen niet enkel woorden of zinnen, maar ook teksten en worden uitgedaagd om over de tekstinhoud na te denken. Er is bewust aandacht voor de betekenis van de tekst en eventuele moeilijke begrippen.

Ik geef directe instructie over waarom en hoe strategieën toegepast moeten worden (metacognitie of sturingsstrategieën).

Leerlingen weten steeds **waarom** ze de tekst lezen. Leerkracht en leerlingen staan stil bij het leesdoel. *bv. Ze oefenen op het expressief lezen van een verhaal om dat nadien voor te lezen aan de kleuters. Ze lezen een persoonsbeschrijving om te weten wie een mogelijke verdachte is van een misdaad.*

Leerlingen weten steeds **hoe** ze de tekst moeten lezen om hun leesdoel te bereiken. Leerkracht en leerlingen bespreken welke leesstrategieën ze kunnen toepassen. Leesstrategieën zijn geen doel op zich, maar een middel om tot tekstbegrip te komen.

Leerlingen weten steeds hoe ze een tekst **vlot, vloeiend en/of expressief** kunnen lezen. De leerlingen krijgen duidelijke leesinstructie, *bv. de leerkracht doet voor wat de bedoeling is, er is begeleide oefening...*

Ik zorg voor een stapsgewijze opbouw bij de aanbreng van leesstrategieën (*scaffolding*).

Leerlingen krijgen de kans om leestechnieken en leesstrategieën **geïntegreerd en zelfstandig** in te oefenen op basis van het leesdoel, nadat ze geïsoleerd werden aangeleerd via modeling, uitleg, samen inoefenen...

Leerlingen oefenen leestechnieken en leesstrategieën volgens hun noden. Ze krijgen hiervoor teksten van **verschillende moeilijkheidsgraad en uiteenlopende genres**.

Leerlingen worden ondersteund om **zelf een keuze te maken voor de gepaste leesstrategieën** op basis van hun leesdoel en hun noden (zelfregulering en executieve functies).

Ik zorg voor differentiatie in het leesonderwijs.

Leerlingen die **te weinig verschillende leesstrategieën** inzetten worden gestimuleerd om hun kennis en vaardigheden m.b.t. leesstrategieën uit te breiden, *bv. via verlengde instructie, extra ondersteuning, aangepaste opdrachten of teksten...*

Leerlingen die strategieën **onvoldoende diepgaand** toepassen, krijgen verlengde instructie of extra ondersteuning.

Leerlingen die onvoldoende **technisch lezen**, krijgen extra leer- en oefentijd, *bv. via verlengde instructie, extra herhalingsmomenten...*

Leerlingen die een **voorsprong** hebben op vlak van (voortgezet) technisch of begrijpend lezen worden op hun niveau uitgedaagd via complexere teksten of uitdagende leesopdrachten.

Lezen verloop zowel in homogene als heterogene groepen. De samenstelling van deze leesduo's of leesgroepjes **wisselt regelmatig** rekening houdend met leesniveau, interesse, voorkennis...

Er is een duidelijke transfer van lezen over leerdomeinen/vakken/schoolmuren heen.

Leerlingen oefenen (technisch en begrijpend) lezen ook **buiten de taallessen** in gevarieerde contexten.

Leerlingen verwerken leesopdrachten in **andere domeinen**, zoals wereldoriëntatie, beweging, muzische vorming, STEM... De inhoud van de tekst komen terug binnen een thema/project.

Leerlingen worden door de leesactiviteiten gemotiveerd om in de klas (of zelfs thuis) **verder te lezen**.

Ik maak tijd voor leesbevordering.

Verhalen of teksten worden dagelijks **interactief voorgelezen**.

Leerlingen en leerkracht delen **leesplezier**. De leerkracht spreekt met passie over boeken en teksten. De leerkracht toont zelf enthousiasme tijdens (voor)leesactiviteiten.

Leerlingen en leerkracht delen **leeservaringen**. Dat betekent dat ze enthousiasme delen, maar ook spreken over moeilijkheden. Ze delen wat ze graag of niet graag lezen, gaan in gesprek over leesmoeilijkheden en bedenken oplossingen.

De leerkracht volgt (samen met de leerlingen) de **actualiteit** op voor kinderliteratuur, *bv. snuisteren in het recente aanbod in de plaatselijke bibliotheek of boekhandel, boekenbeurzen bezoeken, tips opvolgen van organisaties als Iedereen Leest of Canon Cultuurcel, op de hoogte blijven van het recente aanbod via Facebookgroepen, vaktijdschriften, boekenblogs en literaire prijzen, zoals de Leesjury, de poëziesterren ...*

Er staan regelmatig lees- en luistermateriaal **in de kijker**, *bv. nieuwe leesmaterialen in de boekenhoek of klasbib uitgebreid voorstellen, fragmenten voorlezen uit nieuwe leesmaterialen ...*

Leerlingen worden **keuzevaardig** gemaakt. De leerkracht begeleidt de leerlingen bij het selecteren van leesmateriaal.

Leerlingen krijgen **leestips en feedback** bij de keuze van leesmateriaal.